

В. А. Мазійчук, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності
Навчально-наукового інституту права імені князя
Володимира Великого ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна
Академія управління персоналом»

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СУДОВИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ

У статті наголошується на тому, що непоодинокі втечі підозрюваних у вчиненні корупції в судових органах закордон, а так само і виведення ними доходів здобутих злочинним шляхом та інші супутні цьому обставини, зумовили посилення міжнародної співпраці й активізацію зусиль правоохоронців у відповідному напрямі. Наводяться основні форми, методи та принципи міжнародного співробітництва правоохоронних органів в питаннях запобігання та протидії корупції в судових органах України в умовах воєнного стану й особливого порядку здійснення кримінального провадження. Звертається увага на те, що сьогодні, одними з найефективніших форм співробітництва на рівні декількох держав є проведення спільних слідчих (розшукових) дій, міжнародний розшук осіб та екстрадиція. Робиться висновок, що чим повніше й швидше детектив спільно з прокурором підготує матеріали стосовно місцезнаходження особи, яка вчинила корупційне, або інше пов'язане із корупцією кримінальне правопорушення в судових органах на території України, тим ефективніше буде здійснюватися міжнародний розшук. Важливе значення має і взаємне інформування Інтерполу та держави ініціатора розшуку щодо виявлення нових відомостей про розшукуваного, що також впливає на хід кримінального провадження. Наголошується, що дотримання певних часових обмежень, виходячи із поняття розумних строків щодо такого інформування, в цілому, позитивно оптимізує процес розшуку й виключає затягування досудового розслідування та маніпуляцій фактами.

Ключові слова: партнери, взаємодія, правоохоронні органи, запит, допомога, розшук, екстрадиція, корупція, суди, кримінальне провадження, досудове розслідування.

V. A. Mazüchuk. International cooperation of law enforcement agencies in preventing and combating corruption in the judiciary of Ukraine

The article notes that the frequent escapes of suspects in the commission of corruption in the judiciary abroad, as well as the withdrawal of their proceeds from crime and other accompanying circumstances, led to increased international cooperation and increased efforts of law enforcement in the appropriate direction. The main forms, methods and principles of international cooperation of law enforcement agencies in matters of preventing and combating corruption in the judiciary of Ukraine under martial law and the special procedure for the implementation of criminal proceedings are given. Attention is drawn to the fact that today, one of the most effective forms of cooperation at the level of several states is to conduct joint investigative (search) actions, international search of persons and extradition. It is concluded that the fuller and faster the detective, together with the prosecutor, prepares materials on the whereabouts of a person who committed a corruption or other corruption-related criminal offense in the judiciary in Ukraine, the more effective the international search will be. Mutual informing of Interpol and the state of the initiator of the investigation regarding the discovery of new information about the wanted person is also important, which also affects the course of criminal proceedings. It is noted that compliance with certain time limits, based on the concept of reasonable terms for such information, in general, positively optimizes the search process and eliminates the delay of pre-trial investigation and manipulation of facts.

Key words: partners, interaction, law enforcement agencies, inquiry, assistance, search, extradition, corruption, courts, criminal proceedings, pre-trial investigation.

Виклад основного матеріалу. Необхідність міжнародної співпраці правоохоронних органів у запобіганні та протидії корупції в судовій системі, а також цілеспрямованої взаємодії глобальної політичної спільноти в цьому напрямі зумовлена сучасними тенденціями розвитку корупційної злочинності. Її нинішній рівень, разом із тим фактом, що корупція набула транскордонних і транснаціональних форм, вимагає консолідації зусиль правоохоронних органів різних країн у реалізації спільних заходів через механізми міжнародної кримінальної юстиції [15].

Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол була створена 7 вересня 1923 р. рішенням Міжнародного поліцейського конгресу, що проводився у м. Відні (Австрія). Через мережу Національних центральних бюро країни-члени Інтерполу здійснюють взаємодію у питаннях розслідування кримінальних правопорушень, а також здійснюють міжнародний розшук осіб безвісно зниклих та таких, що ухиляються від слідства та суду. Так, Укрбюро Інтерполу виконує наступні функції: а) здійснює обмін інформацією між

правоохоронними органами України та іноземними державами в рамках відповідних кримінальних проваджень та оперативно-розшукових справ; б) проводить міжнародний розшук осіб, які обвинувачуються або є підсудними та переховуються від правоохоронних органів з метою уникнення кримінальної відповідальності, а також організовує їх екстрадицію до України; в) забезпечує обмін аналітичною та статистичною інформацією щодо боротьби зі злочинністю та організації діяльності правоохоронних органів [14, с. 33].

З'ясовуючи форми міжнародного співробітництва правоохоронних органів щодо запобігання та протидії корупції в судових органах України, слід звернутися до даних емпіричних досліджень. За результатами проведеного анкетування, формами такого співробітництва є: міжнародна правова допомога (на думку 82 % детективів, 87 % прокурорів та 75 % співробітників Укрбюро Інтерполу); видача особи (екстрадиція) (91 % детективів, 89 % прокурорів та 100 % співробітників Укрбюро Інтерполу).

Правовою підставою для взаємної правової допомоги у кримінальному провадженні є укладені в рамках ООН, Ради Європи та інших міжнародних організацій багатосторонні Конвенції з широким предметом регулювання, окремі положення яких регламентують питання проведення процесуальних дій та характерною ознакою яких є їх чинність для більшості держав-учасниць відповідної міжнародної організації [13, с. 8].

При цьому, міжнародне співробітництво правоохоронних органів, як щодо запобігання та протидії корупції в судових органах, так і щодо інших кримінальних правопорушень ґрунтується на низки принципів. Поняття «принцип», його зміст і значення є одним з основних і складних питань будь-якої галузі наукового знання, а також будь-якого виду людської діяльності. У науковій літературі відзначається, що в якості принципів можуть виступати різні компоненти наукового знання [10, с. 85–86].

Принципи міжнародного співробітництва неодноразово були предметом розгляду науковців [8, с. 109–119]. Згідно з твердженням Р. В. Баранніка, на сьогодні можна виділити три основні групи принципів, які регулюють взаємодію договірних сторін у сфері кримінального судочинства: 1) загальні принципи міжнародного права, що стосуються співробітництва держав у різних сферах; 2) спеціальні принципи міжнародного співробітництва держав у галузі кримінального судочинства; 3) спеціальні принципи надання взаємної міжнародної правової допомоги у кримінальних справах; 4) принципи внутрішнього (національного) законодавства договірних сторін, включаючи кримінальне, кримінально-процесуальне та конституційне право [2].

Серед спеціальних принципів можна виділити: принцип взаємності та добровільності; принцип дотримання суверенітету та безпеки держав-учасниць міжнародного договору; принцип поступки частини суверенітету (застосування іноземного законодавства); принцип відповідності запиту сторони, яка звертається, законодавству держави, що виконує запит, та реалізації умов договору через застосування національного законодавства; принцип рівності повноважень судово-слідчих органів, які здійснюють співпрацю; принцип забезпечення правового захисту рівності учасників кримінального процесу на території держав-учасниць міжнародного договору; принцип обмеження застосування міжнародного договору територіями держав-учасниць цього договору; принцип дотримання прав і інтересів третіх держав (осіб) учасниками договірних відносин; принцип обов'язковості виконання умов міжнародного договору; принцип взаємодії на основі права, передбаченого міжнародним договором [6, с. 33–74].

Звертаємо увагу на те, що чинний КПК України є важливим етапом у розвитку національних процедур реалізації форм міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні. У цьому кодексі законодавець врахував вимогу, прописану в багатьох міжнародних договорах, щодо необхідності наявності внутрішньонаціонального механізму реалізації норм цих договорів. Кодекс визначає основні засади, а також диференціює процесуальні форми та особливості їх реалізації [4]. Крім цього, КПК України, а також іншими спеціальними нормативно-правовими актами визначені основні терміни, які стосуються міжнародного співробітництва правоохоронних органів щодо запобігання та протидії корупції в судових органах, зокрема:

– міжнародна правова допомога – проведення компетентними органами однієї держави процесуальних дій, виконання яких необхідне для досудового розслідування, судового розгляду або для виконання вироку, ухваленого судом іншої держави або міжнародною судовою установою (ст. 541 КПК України);

– запит (доручення, клопотання) про надання міжнародної правової допомоги – це оформлене згідно з вимогами міжнародного договору офіційне письмове звернення компетентного органу, у якому на адресу іноземного уповноваженого (центрального) органу висловлено прохання про виконання конкретних процесуальних дій, необхідних для встановлення у кримінальному провадженні певних обставин або отримання речових доказів чи документів (ст. 548 КПК України, відповідні положення міжнародних договорів);

– компетентний орган – орган, що здійснює кримінальне провадження, який звертається із запитом або який забезпечує виконання запиту про надання міжнародної правової допомоги (ст. 541 КПК України);

– запитуюча сторона – держава, компетентний орган якої звертається із запитом, або міжнародна судова установа (ст. 541 КПК України);

– запитувана сторона – держава, до компетентного органу якої направляється запит (ст. 541 КПК України) тощо [9];

Згідно з поглядами А. Г. Маланюка, міжнародна правова допомога в кримінальному процесі є діяльністю, яка регулюється чинними для України міжнародними документами, такими як договори та конвенції,

а також кримінально-процесуальним законодавством України. Ця діяльність здійснюється компетентними українськими органами та полягає у зверненні до установ іноземних держав з проханням виконати певні дії або у виконанні в Україні дій на їхнє прохання. Метою таких дій є сприяння розслідуванню, розгляду чи вирішенню кримінальних проваджень, а також виконанню судових рішень, ухвалених у кримінальних провадженнях [12, с. 7].

Згідно з ч. 1 ст. 92 Закону України «Про прокуратуру» співробітництво органів прокуратури з компетентними органами інших держав не може здійснюватися всупереч конституційним гарантіям України та її договірним зобов'язанням щодо прав людини. З метою реалізації функцій центрального та уповноваженого органів у системі органів прокуратури України створені спеціалізовано структурні одиниці. Так, відповідно до п. 4 наказу Генеральної прокуратури України від 18 листопада 2015 р. № 223 «Про організацію роботи органів прокуратури України у галузі міжнародного співробітництва» організацію роботи у галузі міжнародного співробітництва під час кримінального провадження покладено на підрозділ міжнародного співробітництва Офісу Генерального прокурора, відповідні підрозділи обласних прокуратур або уповноважених працівників обласних прокуратур, у яких такі підрозділи не створені. Відповідно до зазначеного наказу головними напрямками взаємодії органів прокуратури України із компетентними установами іноземних держав та міжнародними організаціями є:

- здійснення органами прокуратури своїх повноважень у рамках виконання зобов'язань України за міжнародними договорами про співробітництво в кримінальних справах, зокрема, щодо надання міжнародної правової допомоги, екстрадиції осіб, перейняття кримінального провадження та інших питань, передбачених такими договорами;
- установалення, підтримання та розвиток контактів із компетентними установами іноземних держав і міжнародними організаціями, проведення заходів міжнародного співробітництва, зустрічей, переговорів, конференцій, семінарів, круглих столів та тренінгів, а також реалізацію проєктів і програм співпраці;
- удосконалення договірної бази співробітництва, механізмів та процедур надання правової допомоги шляхом укладання міжвідомчих угод, які стосуються компетенції прокуратури, та участі в підготовці міжнародних договорів України у галузі співробітництва під час кримінального провадження, а також законодавства з цих питань [5, с. 74–75].

Фактичними підставами для звернення до іноземних колег з метою отримання правової допомоги є необхідність здобуття доказів за кордоном та неможливість їх отримання в ході проведення процесуальних дій на території України. У випадку потреби у здійсненні процесуальних дій на території іноземної держави та можливості їх реалізації відповідно до чинних міжнародних договорів та іншого законодавства України підготовлюється запит на надання правової допомоги у кримінальному провадженні. Згідно зі ст. 551 КПК України, запит (доручення, клопотання) складається органом, що здійснює кримінальне провадження, тобто судом, прокурором або слідчим. Якщо запит готує слідчий, він зобов'язаний узгодити його з прокурором. Ця норма запобігає безпідставним зверненням за міжнародною правовою допомогою, оскільки необхідність виконання процесуальних дій у рамках міжнародного співробітництва згідно з п. 3 ч. 1 ст. 280 КПК України може бути підставою для призупинення досудового розслідування [13, с. 13].

Зміст і форма запиту про міжнародну правову допомогу повинні відповідати загальним вимогам, визначеним статтею 552 КПК України, а також міжнародному договору України, що застосовується в конкретному випадку. Запит може бути оформлений у вигляді доручення. Запит і додані до нього документи складаються у письмовій формі, засвідчуються підписом уповноваженої особи та печаткою відповідного органу. Для іноземних країн позитивною і прийнятною є практика структурованого запиту, яка включає вступ, описову частину, обґрунтування необхідності допомоги, запитувані дії тощо. Це узгоджується з позицією А. Б. Антонюк, яка вказує, що запит є обґрунтованим, якщо прохання про надання міжнародної правової допомоги базується на фактичних обставинах вчиненого кримінального правопорушення, при цьому виключається можливість проведення необхідних процесуальних дій іншим шляхом, тобто неможливість їх отримання під час проведення процесуальних дій на території України [3, с. 68].

Обсяг співробітництва, зазначений у запиті, визначається правовою підставою, на яку посилається запитуюча сторона у своєму зверненні до запитуваної сторони. Наприклад, питання, що стосуються боротьби з організованою злочинністю, можуть бути предметом запиту лише за умови, що він подається на основі Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року. У рамках цієї Конвенції сторони погодилися на визначення термінів, які мають спеціальне значення виключно для її цілей (наприклад, організована група). Крім того, запит повинен містити обов'язкову інформацію, визначену частиною 2 статті 552 КПК України. Загальний виклад обставин справи має бути простим і стислим, проте достатнім з юридичної точки зору для надання допомоги [13, с. 15].

Главою 44 Кримінального процесуального кодексу України визначено процесуальний порядок видачі осіб, які скоїли кримінальне правопорушення. Законодавець надає понятійний апарат, пояснюючи терміни, що використовуються у процедурі екстрадиції. Зокрема, видача (екстрадиція) визначається як передача особи державі, компетентні органи якої розшукують цю особу для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку (п. 2 ч. 1 ст. 541 КПК України). Варто зазначити, що питання видачі особи

також регулюються низкою багатосторонніх та двосторонніх міжнародних угод. Наприклад, Інтер-Американською конвенцією 1981 року, Європейською конвенцією про екстрадицію, прийнятою у 1957 році. Деякі аспекти порядку екстрадиції висвітлені у Кримінальній конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією, Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, Кримінальній Конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією, Конвенції Ради Європи про кіберзлочинність, Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства [5, с. 56–57].

У законодавстві терміни «видача» та «екстрадиція» часто використовуються як синоніми. Проте деякі дослідники вказують на їх суттєві відмінності, які проявляються, зокрема, в їхньому змісті. Наприклад, Л. Д. Удалова зазначає, що екстрадиція включає етап ініціювання передачі (видачі) особи; процес прийняття рішення з цього питання компетентними органами обох держав; етап оскарження прийнятого рішення; безпосередньо процес передачі (видачі) особи; легалізацію вироку судом держави, яка приймає цю особу, тощо. Відповідно, екстрадиція визначається як сукупність заходів щодо передачі особи державі, компетентні органи якої розшукують цю особу для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку [17, с. 14]. Необхідно звернути увагу на певні термінологічні особливості, пов'язані з екстрадицією. У науковій літературі зазвичай застосовується термін «процес» стосовно екстрадиції, тоді як кримінальне процесуальне законодавство в таких випадках впроваджує новий термін «провадження». Важливо зазначити, що міжнародне співробітництво є складовою частиною кримінального провадження.

Згідно з Європейської конвенції про видачу правопорушників видача не здійснюється у разі існування наступних обставин (умови, наявність яких перешкоджає здійсненню видачі осіб): якщо термін призначеного покарання складає не менше чотирьох місяців у випадку, якщо особа визнається винною і вирок про ув'язнення або постановою про утримання під вартою проголошується на території запитувачої Сторони (ч. 2 ст. 2) [7]; якщо правопорушення за законодавством Запитуваної Сторони вважається вчиненим повністю або частково на її території або в місці, яке розглядається як її територія центрального уповноважений орган відмовляє у видачі (ч. 1 ст. 7) [7]; якщо особа, видача якої запитується, за станом здоров'я не може бути видана без шкоди її здоров'ю; якщо правопорушення, у зв'язку з яким запитується особа, розглядається запитуваною Стороною як політичне правопорушення або правопорушення, пов'язане з політичним правопорушенням (ч. 1 ст. 3) [7]; якщо запитувана Сторона має достатньо підстав вважати, що запит про видачу правопорушника за вчинення звичайного кримінального правопорушення був зроблений з метою переслідування або покарання особи на підставі її раси, релігії, національної приналежності чи політичних переконань або що становище такої особи може бути зашкоджене з будь-якої з цих причин (ч. 1 ст. 3) [7]; якщо запитувана особа є громадянином запитуваної Сторони [5, с. 138].

Незважаючи на позитивні зрушення, зі сторони вітчизняних слідчих та детективів правоохоронних органів, а також прокурорів і суддів, слідчих суддів мають місце порушення вимог законодавства, що призводить до негативних наслідків та порушення законності. Зокрема, мають місце факти відмови органам досудового розслідування України від екстрадиції розшуканих за кордоном правопорушників, що безумовно шкодить авторитету всій правоохоронній системі нашої держави. Підставами для відмови, зазвичай, є необгрунтоване притягнення особи до відповідальності, оголошення міжнародного розшуку за кримінальні правопорушення, екстрадиція за які законодавчо є неможливою (неекстрадиційні злочини), несвоєчасне припинення розшуку після закінчення кримінального переслідування особи [14, с. 6–7].

Аналіз практики досудового розслідування кримінальних правопорушень та здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану демонструє, що, незважаючи на наявність широкої міжнародно-правової бази з питань екстрадиції, зокрема у випадках, пов'язаних із корупцією, судові органи іноземних держав часто відмовляють Україні у видачі осіб. Це зумовлено суттєвими прогалинами, які досі існують. Зокрема, останнім часом помітно, що резонансні корупційні справи супроводжуються політичним контекстом, що викликає значне занепокоєння у суспільстві та серед західних партнерів. Це також може вплинути на процес виконання запитів України на екстрадицію у таких справах. Основною причиною відмов в екстрадиції, особливо у справах про корупцію, є воєнний стан і пов'язані з ним безпекові аспекти. У багатьох європейських країнах питання видачі осіб Україні розглядається з великою обережністю. За словами іноземних адвокатів, передача таких осіб в Україну є вкрай небезпечною через тривалі бойові дії. Незважаючи на те, що Україна є учасницею ряду конвенцій, закордонні партнери вважають, що через повномасштабне вторгнення безпека та прозорість судового процесу не можуть бути гарантовані на належному рівні [16].

У випадку успішного виконання завдань кримінального провадження, першим кроком у процесі екстрадиції слід вважати оголошення особи в міжнародний розшук. Таким чином, підставою для ініціювання такого розшуку є вчинення особою екстрадиційного злочину та подання відповідного запиту правоохоронним органом до Національного центрального бюро Інтерполу України (НЦБ Інтерполу) [4].

Аналіз нормативних документів, що регулюють діяльність Інтерполу в сфері організації міжнародного розшуку осіб, які скоїли корупційні злочини, за відповідними запитами іноземних членів Інтерполу, включаючи НЦБ Інтерполу в Україні, дозволяє виокремити основні етапи організації такого розшуку. Початком міжнародного розшуку слугують дії з виявлення розшукваних (зниклих безвісти) осіб, які ініціюються правоохоронними органами тієї країни, де було скоєно злочин. До етапів розшуку також належить збирання

доказів, що підтверджують перебування осіб за межами України, а також підготовка запиту та супровідних документів. Якщо в ході цих дій розшукуваний не був знайдений, але є дані про його виїзд за кордон, ініціатор розшуку має право прийняти рішення про розширення географії розшуку, надавши йому міжнародний характер. У такому випадку ініціатор зобов'язаний підготувати всі необхідні документи та разом із супровідним листом направити їх у НЦБ Інтерполу своєї країни, оскільки лише НЦБ має повноваження звертатися до Генерального секретаріату Інтерполу з проханням про міжнародний розшук.

Наступний етап організації розшуку ініціюється Генеральним секретаріатом Інтерполу і включає в себе перегляд отриманих документів, їх аналіз, перевірку на відповідність вимогам статті 3 Статуту, прийняття рішення про оголошення міжнародного розшуку, а також видання і розсилання формалізованих повідомлень про початок розшуку в Національні центральні бюро (НЦБ) країн-учасниць через пошту або власні канали зв'язку. Генеральний секретаріат надалі контролює хід розшуку, його терміни, і, за необхідності, проводить коригування, направляючи в НЦБ додаткову інформацію. У разі успішного завершення розшуку або закінчення його терміну, Генеральний секретаріат приймає рішення про його припинення і повідомляє про це всі НЦБ Інтерполу. Варто зазначити, що всі перелічені дії виконуються технічним і адміністративним персоналом Генерального секретаріату Інтерполу, до складу якого входять постійні служби з різних напрямків діяльності, включаючи службу організації міжнародного розшуку осіб. Останній етап включає дії, що проводяться в країнах після отримання НЦБ повідомлення про початок розшуку від Генерального секретаріату Інтерполу. По кожному отриманому повідомленню НЦБ приймає рішення про необхідність постановки завдання з розшуку зазначеної в повідомленні особи перед територіальними органами поліції своєї країни або обмежується включенням відомостей про цю особу у відповідний банк даних. Територіальні органи поліції країн-учасниць отримують безпосередню команду про початок розшукових заходів від НЦБ Інтерполу. Перелік необхідних розшукових дій може варіюватися в залежності від конкретного випадку, але завжди включає лише ті процесуальні дії, які передбачені національним законодавством і відомчими нормативними актами запитуваної держави [14, с. 44–45].

Таким чином, завдяки використанню системи міжнародного розшуку в рамках Інтерполу, правоохоронні органи України мають змогу: отримувати інформацію про місцеперебування за кордоном та вид діяльності розшукуваних осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, обвинувачених, що уникають кримінальної відповідальності або відбування покарання, з подальшою їх екстрадицією; здійснювати контроль за діяльністю та пересуванням осіб, які переховуються від правоохоронних органів за межами України; встановлювати місцезнаходження осіб, які втекли за кордон та зникли безвісти; ідентифікувати особи; ідентифікувати невідомих хворих; ідентифікувати невпізнані трупи. Міжнародному розшуку за ініціативою правоохоронних органів України підлягають: особи, які виїхали за межі України та ухиляються від кримінальної відповідальності або відбування покарання за злочини, які відповідно до чинного законодавства або судового вироку, що набув законної сили, передбачають покарання у вигляді позбавлення волі на строк не менше шести місяців; громадяни, які зникли безвісти, за умови наявності достовірної інформації про їх виїзд за кордон; іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні та щодо яких отримано інформацію про вчинення ними злочину на території іншої держави [4; 11].

Необхідно зазначити, що міжнародний розшук, який здійснюється на основі міжнародних договорів про надання правової допомоги у кримінальних справах, відрізняється від розшуку, що проводиться в рамках Інтерполу. У згаданих угодах йдеться в основному про один вид розшуку – розшук особи з метою її екстрадиції. Інтерпол здійснює більш широкий спектр видів розшуку. Правовою основою розшуку, що проводиться в системі Інтерполу, є його Статут. Міжнародне право розглядає статутні документи міжнародних міжурядових організацій як один з видів міжнародних угод. Як такий, він містить права та обов'язки держав-учасниць. Одне з таких зобов'язань передбачає, що Генеральний секретаріат Інтерполу підтримує контакти з поліцейськими органами країн-членів з питань, пов'язаних з розшуком злочинців. Інтерпол оголошує міжнародний розшук і не лише ініціює його шляхом направлення до поліції всіх країн-учасниць відповідного циркулярного повідомлення, а й визначає масштаб проведення розшукових заходів, тобто вирішує, чи слід залучати поліції всіх країн-учасниць цієї міжнародної організації, чи можна обмежитися лише країнами одного-двох сусідніх регіонів. Інтерпол координує розшук, а після його завершення інформує поліцію країн, що брали в ньому участь, про результати [14, с. 19].

На основі вищевикладеного рекомендуємо виділити ключові процесуальні етапи організації міжнародного розшуку осіб, які вчинили корупційні кримінальні правопорушення в судових органах:

- 1) направлення запиту до центрального бюро Інтерполу, що є підставою для ініціювання міжнародного розшуку громадян України;
- 2) відправлення копії запиту, перекладеного на іноземну мову, до Укрбюро Інтерполу через канали Міжнародної організації кримінальної поліції;
- 3) взаємне інформування НЦБ Інтерполу та держави-ініціатора розшуку щодо перебігу міжнародного розшуку;
- 4) завершення міжнародного розшуку осіб, які вчинили корупційні кримінальні правопорушення в судових органах.

Також слід звернути увагу, що після завершення міжнародного розшуку осіб, які вчинили корупційні кримінальні правопорушення на території України, проводяться окремі слідчі дії (наприклад, допит), які здійснюються в порядку надання міжнародної правової допомоги. Відповідно до ст. 565 КПК України, якщо для дачі показань або участі в інших процесуальних діях під час кримінального провадження необхідна присутність особи, яку утримують під вартою або вона відбуває покарання у вигляді позбавлення волі на території іноземної держави і не притягується до кримінальної відповідальності в цьому кримінальному провадженні, орган досудового розслідування, прокурор, суддя або суд України, які здійснюють кримінальне провадження, складають клопотання про тимчасову передачу такої особи в Україну [9]. Передача особи, яка утримується під вартою в запитованій країні, в Україну може бути відхилена у випадках, якщо ця особа не дає згоди на передачу, її присутність є важливою для кримінального провадження, яке ведеться на території запитованої сторони, передача може спричинити продовження строку її утримання під вартою, або існують інші вагомі причини для відмови у передачі на територію запитуючої сторони [13, с. 22].

Висновки. Встановлено форми, принципи та методи міжнародного співробітництва правоохоронних органів в питаннях запобігання та протидії корупції в судових органах України. Аналіз практики міжнародної співпраці під час здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану, засвідчив, що попри широку міжнародно-правову базу з питань екстрадиції, судові органи іноземних держав здебільшого продовжують відмовляти Україні у видачі корупціонерів. З одного боку за резонансними справами тягнеться політичний шлейф, що теж викликає занепокоєння серед західних партнерів, а з іншого – причиною відмов в екстрадиції, зокрема у справах про корупцію в судових органах, є воєнний стан і пов'язані з ним безпекові аспекти. Позаяк, але у європейських державах щодо видачі осіб Україні ставляться надто обережно, вважаючи, що через триваючі бойові дії, передавати їх край небезпечно, оскільки, за таких обставин безпека та прозорість судового процесу не можуть бути забезпечені на належному рівні.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О.М. Інтерпол: Міжнародна організація кримінальної поліції: Наук.-практ. посібник. Харків: Держ. спеціалізоване вид-во «Основа», 2003. 324 с.
2. Бараннік Р. В. Принципи міжнародного співробітництва та міжнародної правової допомоги під час кримінального провадження. *Вісник кримінального судочинства* № 2/2017. С. 11–18.
3. Богуш В. М., Кривуца В. Г., Кудін А. М. Інформаційна безпека : термінологічний навч. посіб. / за ред. В. Г. Кривуци. Київ, 2004. 508 с.
4. Бойко І. І. Екстрадиційне провадження: поняття та процесуальний порядок. *Вісник кримінального судочинства* № 2/2017. С. 157–163.
5. Бортницька В. В. Спрощений порядок видачі осіб з України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2020. 210 с.
6. Виноградова О. І. Міжнародне співробітництво України у галузі боротьби зі злочинністю (кримінально-процесуальний аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2000. 216 с.
7. Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13 груд. 1957 р. Конвенція. Міжнародний документ. Рада Європи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033.
8. Калганова О. А. Процесуально-правові засади участі іноземних громадян у кримінальному судочинстві України : монограф. Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2009. 154 с.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
10. Кузьмічов В. С. Розслідування злочинів: міжнародне і національне законодавство. Теорія і практика : навч. посіб. / В. С. Кузьмічов, Ю. М. Черноус; реком. МОН України як навч. посіб. для студ. ВНЗ. Київ. : КНТ, 2008. 448 с.
11. Кузьмічов В. С., Черноус Ю. М. Слідча діяльність: характеристика та напрями удосконалення: монограф. Київ.: ЗАТ « Ніглава», 2005, 446 с.
12. Маланюк А. Г. Провадження у кримінальних справах, пов'язаних із міжнародними відносинами, за законодавством України : автореф. ... дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2004. 20 с.
13. Методичні рекомендації щодо виконання вимог міжнародних договорів та КПК України про міжнародну правову допомогу при проведенні процесуальних дій у кримінальному провадженні. Протокол засідання науково-методичної ради від 20 квіт. 2017 р. № 3. Затверджено Генеральним прокурором України від 17 трав. 2017 р. м. Київ.
14. Організація міжнародного розшуку осіб за кримінальним процесуальним законодавством України: метод. рек. В. В. Неволя, Д. Й. Никифорчук, Ю. М. Черноус, О. С. Тарасенко та ін. Київ, 2017. 153 с.
15. Підгородинська А. В. Деякі аспекти співробітництва України з міжнародними судовими установами. *Вісник кримінального судочинства* № 2/2017. С. 70–77
16. Проблеми екстрадиції у справах про корупційні правопорушення. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/sferi-praktiki/antikorupciyna-praktika/problemi-ekstradiicii-u-spravah-pro-korupciyni-pravoporushennya.html>
17. Удалова Л. Д. Прокурорський нагляд за екстрадицією особи : монографія / Л. Д. Удалова, В. І. Мотиль, О. М. Гумін. Київ: Скіф, 2012. 141 с.